

I BURJAÇOT

FLA alguns anys publicarem alguna cosa referent ad aquest topònim (1) i no anem a detallar tot lo que aquí diguerem ans lo més interessant y alguna cosa nova.

Les radicals *burj*, *borj*, *burg*, *borg* i encara atres variants semblen trobar-se tant en les llengües semítiques, com l'alarb, com en les llengües indo-europees, i, com a la ibero-península hem tingut invasions de tota mena i sojorns de pobles diferents, resulta molt difícil poder desburgar-vos aci la radical *burg*-si pertanyen als pobles nórdics qu'ns invadiren a la caiguda de Roma, o als mahometans o si ja estaven aci des dels Celtes, Ligurs o encara atres gents qu'ns visitaren en temps passats o si ja es trobaven en la llengua ibera dels nostres avis, i aixis tenim lo *pyrgos*, grec; lo *boijo bordj*, semític; lo *burg*, germànic i lo nostre *burj*, que ara ens ocupa.

Per eixos mateixos motius les tals radicals poden significar «torre, fortalesa, caseriu i àdhuc, població»; car, lo mot «torre» significa «fortalesa i caseriu o poble», puix que los poblats es solien defendre ab alguna torre i perque al caliu de les torres es solien refugiar los caserius i aixis eu proven Torre'N Domenec, Torre de les Massanes, Torre En Besora, etc.

De la radical *burj* coneguem, ultra Burjaçot, una Burjacénia al terme de Tortosa ab una torre redona, probablement medieval, presidint una hisenda on hi ha un palauet on sojornarem, i varies dependències. També coneguém Burjaçacos, al terme de Ribarroja, nom conservat en un braçol de rec de la séquia de Benaguacil, per on no poguerem trobar ninguna mena de ruïnes.

La grafia de Burjaçot, ha estat molt vària: En lo *Repartiment* figuren *Borjaçot*, *Borgaçot*, i *Borgazot*; en castellà *Burjasot*; Escolano i atres, *Burjasote*; los pitxats diuen *Burtxeçot*, *Burtxaçot* i atres formes i àdhuc oguerem un vell burjaçotí, de més de 80 anys, que dia Mutxeçot. Los valencians que no han perdut les fricatives diuen Burjaçot o Borjaçot algunes atres xiquetes variants més ab i fricativa, es a dir, fregant l'aire les dents, no

ab j castellana. Per tot lo dit resulta que les radicals *burj* i *borj* son equivalents. Com a, curiositat devem dir que a Portugal diuen *burjaçote*, a una classe de figues, que probablement procedirán de Burjaçot.

La composició morfològica d'aquests topònims *burj* o *borj* que hem citat abans, ha templat los etimologistes a dividir les paraules en atres primitives i aixis han fet *Burja Sacos*, *Burja-Sénia* i *Burju-Sot* i ja lo nostre Escolano (2) dia que significava «Torre del Bosc»: *Borgsot*, opinió que han seguit quasi tots los autors posteriors:

Un atre variant ha estat l'atribuir-li la torre o Castell, *borg*, al darrer rei moro de Valencia, Aben-Zeyan, per son supost nom vulgar Asoto i aixis tenim Borg-Asot, «Torre de Asoto», opinió que següiren Cervera Castro (3) i lo prévere Garrido (4)

També lo que sotoescríu va tindre la temptació de dividir lo mot aixis *Burj-a-sot* com a

equivalent a població subterrànea, o catacumbes (5); empero ja en 1927 (1), i ara tornem a confirmar lo nostre estudi d'allavors, analizarem detengudament aquests topònims *burj* i deduirem que no es tractava d'aglutinat ans de mots flexionals, composts d'arrel i afix i, per ço que toca a Burjaçot, l'analísavem aixis:

Burj-aç-ot

Burjàç o *Burjäs*, comparable a «caminás», camí ample, antiga vereda per lo regular, podria donar Burjaça o Burjassa, comparable a Torrassa, Terrassa, donassa, etc. Lo sufix *ot*, comunica grandor i fortalesa, com en homenot, castellet, etc. Per lo tant tenim com a lo més probable, que Burjaçot seria com una «gran fortalesa o Castell», tal volta lo que hi hauria al lloc mateix on hui está la Fundació Alvarez, abans de la Reconquesta o, qui sap? si en temps dels nostres avant-passats lbers.

II BARRAIG

Hi han dues alqueries al N. de l'Horta de Valencia que's diuen «del Pi» i una d'elles figura al Pla del Institut Geografic i Estadistic de 1900 com a «de Pino Hermoso»; son noms antics, però, és lo de «Alqueria de Barraig» i al dit pla del I.G.E. consta una «Fileta de Barrach», mal grafiada.

No tenim ben documentat lo tal topònim que no figura en lo repartiment de Valencia; tampoc l'hem trobat com a cognom i rònegament ogue rem d'un ancià que dia «Alqueria de Barratx», que fon habitada pels «Barratxos», los quals ja no hi eren, ara; es a dir, que als actuals estagers de la tal alqueria ja no'ls dien «Barratxos». L'Alqueria de Barraig s'ha convertit en l'Alqueria del Pi, fentli la competència a l'atra.

No obstant «Barraig» és un topònim, per son significat, i perxó si va figurar com a cognom o malnom aquests es varem prendre del lloc on vivien i no al invrés. Era costum secular que'ls estagers de masos i alqueries prengueren lo nom del lloc on estaven situats i als «Barrajos» los degué passar aixó.

«Quan un topònim és viu encara en la llengua, porta l'article i aixís diguem: L'Almara, la Coma, la Cova; etc.; emperò quan es moren i passen a estar fòssils, es a dir, que ya no son mots de la llengua parlada, solen perdre l'article com Benieu, Burjaçot, Godella, etc. i aixó li passa a Barraig que ja no's diu «lo Barraig».

Aquest és una variant de Barraig; coll, font i barranc, molt conegut per la gent; car; és un bell lloc estiuenc per a passar uns dies y visitar lo Garbí.

Barraix o Barraig es poden comparar al francès *barrage* i al portugués *barragem*, i son com un mur de contenció que dividix dues zones, per eixemple una presa o assut i en lo cas de Barraix és lo coll situat éntre El Cuco y El Alto del Pino, coll on naixen dos barrancs, ú que va a Estivella per Besalga i l'atre que va a Serra per la Umbría.

I a l'Alqueria de Barraig li passaria quelcom d'açó, puix que estaria situada al punt on hi hauria un mur de contenció d'algun riuet, lo qual nom conserva la toponim Benieu, encara que'els parega als actuals una cosa estranya y sorprenent alamón.

III BENIEU

Tampoc figura aquest toponim en lo Repartiment de Valencia; açó no obstant no significa que siga posterior a la Reconquesta; car en tal situació els hi han a centenes. Lo document més antic on lo trobarem fon en un Patró de Riquesa o Amillorament de 1861, que l'any 1924 revisarem a l'ajuntament de Burjaçot. De viva veu, però lo sabiem d' abans i l'hem ogut mantes voltes. Un ancià ans va dir qu's dia Nyau. És la transformació (Be) nieu, segurament.

Benieu és comparable a Riba d'Eu, que és conforme los gallecs pronúncien «Ribadeo», població a la vora del riu Eu, que naix a la provincia de Lugo, penetra en la d'Oviedo i desaigua en la ria de Ribadeo. Benieu deuria ésser sens dubte en son oríge «Ben-a-Eu» o siga «Junt a l'Eu.»

Hi ha que tindre en compte que los Valencians estém emparentats en llengua y toponímia ab los del N. O. Ibero-peninsular: Asturians, Gallecs i Portuguesos i aixís, per eixemple, a Gallécia hi ha Val d'Ebo com entre nosatres, Vall d'Ebo, i tenen poblacions Pego com nosatres i molts topònims més; i precisament Ebo o Evo, és la castellanisació d'Eu, aixís com «seu» dona sebo, pose per cas: és a dir, que Ebo és una castellanisació que antigament degué dir-se Eu, pel riu que naix aquí i que en desaiguar en la mar pren lo nom de Girona i també lo d'Alverger.

Ben-a-Eu, per influència aràbiga i també per esquivar cacofonia, va passar a Benieu i lo poble, per abreviació va pronunciar Nyeu i Nyau, sens dubte.

Lo riu, millor dit barranquet, naixeria a la coma o racó que forma la lloma de Burjaçot ab la vessant on s'asseu l'Ermita del Salvador i ara és lo caseriu que ara diuen «lo Tercio». Lo dit barranquet estaria alimentat ab les aigües de les dites llometes i la que devallara de la de Godella i d'algunes fontetes, formant un verger natural i salvage en mig d'un bosc de pins o atra arbreda. Lo llit del barranquet es dirigiria cap a l'Alqueria de Barraig, que no existiria allavors, i desaiguaria en algun estanyol o llacuna.

Per les fronteres dels termes de Borbotó, Masarrojos, Rocafort y Godella existixen encara unes partides d'aiguamolls qu'es diuen la Marjal, i que foren llacunes fins lo segle XV, quant menys, segons proba Rodrigo Pertegás(6), i es contractava la peixquera, com si fora per a l'Albufera de Valencia.

Lo barraig o barraix degué fer-se per a desviar les aigües cap als estanyols, per a posar on cultiu los aiguamolls, que després foren la magnífica horta criada pels nostres llauradors avantpassats a força de treballs, sacrificis i suors, que tot no foren glòries, com alguns forasters creuen; i encara molts anys plovedors apareixen los aiguamolls i a poc que s'abandonaren les terres tornarien a estar marjalens i senillars.

Tot lo panorama paradisiac de boscage i verger selvàtic de l'Eu de Ben-a-Eu (Benieu) va anar desapareguent a la construcció de la Séquia de Moncà, la devastació de les pinades i la posada en cultiu dels erms i deserts y nivellament de les terres. Encara les antigues ordenances de la Séquia de Moncà están plenes de indicacions d'alters i deserts que hui ja no s troben enlloc.

I prou, per ara, de Toponímia.

(1) N. P. *Salicó toponímico Burjaçot*. Almanaque de las Provincias para 1927. pags. 339 i 34.

(2) Escolano, Gaspar. *Decadas de Valencia* Tom. II, col.

(3) Cervellera Castro Arturo. *Topografía Médica de Burjaçot*, Valencia 1923.

(4) Garrido Vicente. *El Castillo-Colegio Mayor del Beato Juan de Ribera*, Valencia 1924.

(5) N. P. *Bibliografía* Anales del Centro de Cultura Valenciana. Tom. IX p. 231

(6) Rodrigo Pertegás, José. *Antecedentes para la Topografía preurbana de Valencia*. Conferencia leída en la Juventud Católica el día 7-Febrero de 1915.